

DIDAKTICKÝ TEST

Počet úloh: 30

Maximální bodové hodnocení: 50 bodů

Povolené pomůcky: psací potřeby

Tento dokument obsahuje zdůvodnění správných řešení jednotlivých úloh didaktického testu.

VÝCHOZÍ TEXTY K ÚLOHÁM 1–3

TEXT 1

(1)

Hoj, stojí hrad nad mořem vzbouřeným!
Tam Svegder král hold strojí mužům svým.
I vstane král a zpilý rozmarem
o štít železný bije pohárem.

„Co mi váš zpěv a co mi hostina?
Já chci a musím vidět Ódina!
A kdyby mne ten pokus život stál,
já dokážu, že Svegder jsem a král.“

Po šírém moři, pustých po horách
s rytíři svými v slávě Svegder táh.
A prošel jih a sever mlhavý,
a nikdo nezřel také výpravy.
A prošel moře, hory, stráně, luh...
Kdo poví mu, kde trůní Ódin bůh?

Když jednou přišel k skalám omšelým –
aj, skřítek stál zde s vousem hedvábným.
A jeho hlas tak jako stříbro zněl,
že Svegder se až v duši pozachvěl.
„Jen dál, jen dál, Ódin jest ve skále!“
Tak chechtá se a šklebí na krále.

Vysvětlivky: *Ódin* – jeden ze severských bohů; *skald* – severský pěvec hrdinských písní

(J. Vrchlický, *Král Svegder*, upraveno)

(2)

Král zpátky chce – však noha vrůstá v zem
a každý kámen zvučí kolkolem.

A s praskotem se skála otevře,
král vzhledne tam a krev mu v žilách vře.
A jest mu, jak by slyšel dívčí smích
a skaldů zpěv, třesk štítů bojovných.
Jím divá cloumá touha, divá slast –
a jedním rázem skočí ve propast.

Vtom skálu zamkne rachot hromový,
co král tam viděl, nikdo nepoví.
Jej darmo čeká mužstvo v táboře,
když denně slunce mizí do moře.
A je-li tato pověst pravdivá,
dodneška Svegder v skále spočívá.

TEXT 2

V uměleckých textech se často setkáme i s jiným slovosledem, než používáme běžně.
Příkladem může být:

- **slovosled typu A** (např. *ramenem tajemným zemi objímáte*) – přívlastek shodný stojí za podstatným jménem, které je jím rozvíjeno;
- **slovosled typu B** (např. *hrdliččin zval ku lásce hlas*) – přívlastek shodný stojí, nikoli však bezprostředně, před podstatným jménem, které je jím rozvíjeno.

1 bod

1 Které z následujících tvrzení odpovídá TEXTU 1?

- A) Těsně předtím, než se skála otevřela, bylo Svegderovi znemožněno udělat to, co právě zamýšlel.
- B) Svegder se na hostině rozhodl, že boha Ódina připraví o život, aby tím dokázal svou královskou moc.
- C) Těsně poté, co se otevřela skála, se v jeskyni zjevila neznámá dívka, která se začala Svegderovi vysmívat.
- D) Svegder se vydal z hradu rovnou na jih k omšelým skalám, protože od svých rytířů věděl, že v nich sídlí bůh Ódin.

Zdůvodnění

Pravdivost tvrzení uvedeného v možnosti A) dokládá pasáž, která je v TEXTU 1 vyznačena barevně.

2 Které z následujících tvrzení o dvou úsecích podtržených v TEXTU 1 je pravdivé?

(Úlohu řešte na základě informací uvedených v TEXTU 2.)

- A) V každém z těchto úseků se vyskytuje slovosled typu A.
- B) V každém z těchto úseků se vyskytuje slovosled typu B.
- C) V úseku z první části textu se vyskytuje slovosled typu A, v úseku z druhé části textu se vyskytuje slovosled typu B.
- D) V úseku z první části textu se vyskytuje slovosled typu B, v úseku z druhé části textu se vyskytuje slovosled typu A.

Zdůvodnění

V úseku podtrženém v první části TEXTU 1 se nachází slovosled typu A: přívlástek shodný (*železný*) stojí za podstatným jménem *štít*, které je jím rozvíjeno (neutrální slovosled by byl *o železný štít bije pohárem*). V úseku podtrženém v druhé části TEXTU 1 se nachází slovosled typu B: přívlástek shodný (*divá*) stojí, nikoli však bezprostředně, před podstatným jménem *touha*, které je jím rozvíjeno (neutrální slovosled by byl *cloumá jím divá touha*).

1 bod

3 Která z následujících možností vystihuje TEXT 1?

- A) Jde o prózu, která vykazuje znaky epiky.
- B) Jde o poezii, která vykazuje znaky epiky.
- C) Jde o prózu, která nevykazuje znaky epiky.
- D) Jde o poezii, která nevykazuje znaky epiky.

Zdůvodnění

TEXT 1 je psán ve verších, jde tedy o poezii, nikoliv o prózu (tj. neveršovaný text). TEXT 1 je založen na ději, konkrétně je zde vyprávěn příběh o králi Sveggerovi: vykazuje tedy znaky epiky.

1 bod

4 Která z následujících vět není zapsána pravopisně správně?

- A) Na 18. straně knihy je chyba.
- B) Na 18. kilometru mu došly síly.
- C) V 18. minutě jsme začali vyhrávat.
- D) V 18. letech jsi podle zákona plnoletý.

Zdůvodnění

Ve větě uvedené v možnosti D) je užitá základní číslovka *osmnáct* – za základními číslovkami se tečka nepíše. Tečka se píše pouze za číslovkami řadovými, např. *na osmnácté straně*.

5 Přiřadte k jednotlivým větám (5.1–5.3) odpovídající tvrzení (A–E).

(Žádnou možnost z nabídky A–E nelze přiřadit víckrát než jednou.)

- 5.1 Ze všech živočichů mám nejraději kočky a jim podobné šelmy. _____
- 5.2 Specializoval jsem se na předmluvy a doslovy, tedy na kratší texty. _____
- 5.3 Kromě ledničky neměla žádné další spotřebiče, dokonce ani pračku. _____
- A) Pro větu platí: první podstatné jméno je významově souřadné s druhým podstatným jménem, každé z nich je významově nadřazené třetímu podstatnému jménu.
- B) Pro větu platí: první podstatné jméno je významově souřadné s druhým podstatným jménem, každé z nich je významově podřazené třetímu podstatnému jménu.
- C) Pro větu platí: první podstatné jméno je významově podřazené druhému podstatnému jménu a to je významově nadřazené třetímu podstatnému jménu.
- D) Pro větu platí: první podstatné jméno je významově nadřazené druhému podstatnému jménu a to je významově nadřazené třetímu podstatnému jménu.
- E) Pro větu platí: první podstatné jméno je významově nadřazené druhému podstatnému jménu a to je významově podřazené třetímu podstatnému jménu.

Řešení a zdůvodnění

- 5.1 E)
Podstatné jméno *živočich* je významově nadřazené podstatnému jménu *kočka* a to je významově podřazené podstatnému jménu *šelma*.
- 5.2 B)
Podstatné jméno *předmluva* je významově souřadné s podstatným jménem *doslov*, každé z nich je významově podřazené podstatnému jménu *text*.
- 5.3 C)
Podstatné jméno *lednička* je významově podřazené podstatnému jménu *spotřebič* a to je významově nadřazené podstatnému jménu *pračka*.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 6–11

(1) Když se roku 1860 francouzský přírodovědec Henri Mouhot prodíral deštným pralesem na severu dnešní Kambodže, aby ulovil vzácného motýla, narazil na zbytky chrámů. Šlo o pozůstatky Angkoru, významného města dnes již zaniklé Khmerské říše. V současnosti je Angkor nejen známým archeologickým nalezištěm, ale také **vyhledávaným** turistickým cílem.¹

Roku 1992 byl Angkor zapsán na seznam světového dědictví UNESCO. V celém areálu se totiž nachází více než tisíc památek: od kamenných rozvalin až po majestátní chrámy. Angkor Vat, zdejší největší chrám, údajně budovalo padesát tisíc mužů. Vědci dospěli k závěru, že tento chrám se stavěl čtyři desetiletí a stejně dlouho se poté dokončovala jeho výzdoba. To je velmi krátká doba (např. proslulá pařížská katedrála Notre-Dame se stavěla přibližně 180 let). Některé legendy vyprávějí, že svatyně Angkor Vat vyrostla tak rychle, protože ji vytvořili bohové.

Dávny Angkor byl ve své době skutečnou metropolí, podle archeologů mohl mít ve 12. století až milion obyvatel. Jen pro srovnání – ve stejném století žilo v Londýně pouhých dvacet tisíc lidí. Podle názoru některých vědců rozkvět Angkoru souvisí s místním vodohospodářským systémem, který obyvatelům města zajistil vše **potřebné**. ***** Kromě toho měli lidé zdroj pitné vody, systém byl také využíván k zemědělským účelům.

(2) V první polovině 15. století se z Angkoru téměř všichni lidé odstěhovali. Vědci dlouho báдали nad tím, proč sláva Angkoru tak náhle pominula. Mohlo k tomu **dojít** kvůli přelidnění či válce se sousední zemí. Nové analýzy ale prokázaly, že pravým důvodem bylo extrémní sucho, sužující celou oblast. Lidem chyběla voda k zavlažování rýžových polí. Následná neúroda patrně **vyvolala** vlnu hladomorů, **jež** přinutily panovníka přesunout hlavní město jinam. Časem byl Angkor úplně pohlčen nezkrotnou džunglí.

¹ Např. v roce 2023 areál navštívilo přes dva miliony turistů, stejně vysoká návštěvnost se očekává i letos.

(www.stoplusjednicka.cz, upraveno)

max. 2 body

6 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda jednoznačně vyplývá z výchozího textu (A), nebo ne (N).

	A	N
6.1 Většina lidí, kteří v 15. století bydleli v Angkoru, opustila toto město roku 1450.	☐	☒
6.2 Alespoň část dnes již zaniklé Khmerské říše se nacházela na území dnešní Kambodže.	☒	☐
6.3 Podle vědců od zahájení stavby chrámu Angkor Vat do dokončení výzdoby této svatyně uplynulo více než půlstoletí.	☒	☐
6.4 Někteří vědci jsou toho názoru, že existuje souvislost mezi rozvojem Angkoru a místním vodohospodářským systémem.	☒	☐

Zdůvodnění

Pravdivost/npravdivost posuzovaných tvrzení dokládají pasáže, které jsou ve výchozím textu vyznačeny příslušnou barvou.

max. 3 body

7 Vypište z druhé části výchozího textu tři přídavná jména, která jsou v této části užitá v 7. pádě.

(Za chybu je považováno jak neuvedení hledaného slova, tak zapsání jakéhokoli slova, které neodpovídá zadání.)

Řešení

sousední, pravým, nezkrtnou

1 bod

8 Kterou z následujících možností je nutné doplnit na vynechané místo (****) ve výchozím textu, aby byl text smysluplný a gramaticky správný?

- A) Umělé kanály, propojené s vodními toky, sloužily třeba jako dopravní síť.
- B) Umělé kanály, propojené s vodními toky, kterým sloužila i jako dopravní síť.
- C) Umělým kanálům, propojeným s vodními toky, sloužila třeba jako dopravní síť.
- D) Umělým kanálům, propojeným s vodními toky, které sloužily i jako dopravní síť.

Zdůvodnění

Na vynechané místo patří věta, která je gramaticky správná a logicky navazuje na bezprostředně předcházející souvětí: tyto podmínky splňuje pouze možnost A). Ostatní posuzované možnosti na vynechané místo prokazatelně nepatří, a to z následujících důvodů:

- v bezprostředně předcházejícím souvětí není žádné podstatné jméno rodu ženského, k němuž by mohlo odkazovat sloveso *sloužila*;
- pokud se připojuje vedlejší věta, musí věta hlavní obsahovat sloveso v určitém tvaru, např. *Pozornost byla věnována zejména umělým kanálům, propojeným s vodními toky, které sloužily i jako dopravní síť.*

1 bod

9 Které z následujících tvrzení o zájmenu podtrženém v druhé části výchozího textu je pravdivé?

- A) Toto zájmeno je v textu užito v jednotném čísle a odkazuje ke slovu *vlna*.
- B) Toto zájmeno je v textu užito v množném čísle a odkazuje ke slovu *vlna*.
- C) Toto zájmeno je v textu užito v jednotném čísle a odkazuje ke slovu *hladomor*.
- D) Toto zájmeno je v textu užito v množném čísle a odkazuje ke slovu *hladomor*.

Zdůvodnění

Zájmeno *jež* ve výchozím textu odkazuje ke slovu *hladomor* a je užito v 1. pádě množného čísla. Pokud by zájmeno odkazovalo ke slovu *vlna*, které je rodu ženského a je v daném souvětí užito v jednotném čísle, muselo by být sloveso *přinutit* užito také v jednotném čísle a v ženském rodě (*jež přinutila panovníka*).

1 bod

10 Která z následujících informací je ve výchozím textu čtenářům předkládána jako domněnka?

- A) informace, že ve 12. století měl Londýn dvacet tisíc obyvatel
- B) informace, že největší chrám v Angkoru budovalo padesát tisíc mužů
- C) informace, že existují legendy, podle nichž Angkor Vat vytvořili bohové
- D) informace, že stavba Notre-Dame, slavné pařížské katedrály, trvala zhruba 180 let

Zdůvodnění

Ve výchozím textu je uvedeno, že *Angkor Vat, zdejší největší chrám, údajně budovalo padesát tisíc mužů*. Slovo *údajně* naznačuje, že informace týkající se počtu mužů, kteří se podíleli na stavbě chrámu Angkor Vat, je neprokázaná, nepotvrzená.

11 Ve které z následujících možností je uvedena dvojice slov, jež lze v kontextu výchozího textu považovat za antonyma?

(První slovo z každé dvojice pochází z výchozího textu a je v něm vyznačeno tučně.)

- A) vyhledávaným – nepátrajícím
- B) potřebné – nezbytné
- C) dojít – neubýt
- D) vyvolala – nezpůsobila**

Zdůvodnění

- Slovo *vyhledávaný*, které je ve výchozím textu užito ve významu *být v oblibě*, a slovo *nepátrající* nelze v žádném kontextu považovat za antonyma.
- Slovo *potřebný* je ve výchozím textu užito ve významu *k něčemu nutný, nezbytný* → slova *potřebné* a *nezbytné* jsou tedy v daném kontextu synonyma.
- Slovo *dojít* je ve výchozím textu užito ve významu *stát se skutečností, nastat* → v daném kontextu tedy slova *dojít* a *neubýt* nelze považovat za antonyma.
- Slovo *vyvolat* je ve výchozím textu užito ve významu *způsobit vznik něčeho* → v daném kontextu tedy slova *vyvolala* a *nezpůsobila* lze považovat za antonyma.

max. 2 body

12 Rozhodněte o každém z následujících souvětí, zda je zapsáno pravopisně správně (A), nebo ne (N).

	A	N
12.1 Ptal se jich na cestu do Smetanovi ulice, v níž se nachází vynikající sýrárna.	☐	☒
12.2 Nepohodlí, které bylo způsobeno zpožděním našeho odletu, jí nijak zvlášť nevadilo.	☒	☐
12.3 Podplacení vyšetřovatelé záměrně zatajili skutečnosti, které dokazovaly jeho nevinu.	☒	☐
12.4 Náměstí zaplnili demonstranti, kteří opět požadovaly zásadní změny na ministerstvu.	☐	☒

Zdůvodnění

- Slovo *Smetanovy* je v daném souvětí tvarem přivlastňovacího přídavného jména, jehož koncovka se řídí podle rozvíjeného podstatného jména *ulice*. Pokud je přivlastňované podstatné jméno rodu ženského, v koncovce přivlastňovacího přídavného jména píšeme *-y*.
- Pokud je podmětem zájmeno rodu mužského životného v čísle množném (*kteří* – zájmeno zastupuje podstatné jméno *demonstranti*), v koncovce přičestí činného musí být *-i* (*požadovali*).

13 Vypište z každé z následujících vět (13.1 a 13.2) základní skladební dvojici.

(Základní skladební dvojice musí být zapsány pravopisně správně.)

- 13.1 Někdo z dopravního oddělení tady prý nechal důležitý dokument související s mým úkolem.
- 13.2 Nekvalitní výrobek od nějaké podezřelé firmy by mi dobré kamarádky jistě nedoporučily.

Řešení

- 13.1 **podmět – někdo; přísudek – nechal**
- 13.2 **podmět – kamarádky; přísudek – by nedoporučily**

14 Seřadte jednotlivé části textu (A–F) tak, aby byla dodržena textová návaznost.

A) Dívala jsem se, jak si žena pečlivě píše Abekovo jméno. „Ještě někdo?“ zeptala se a její pero vyčkávalo nad prázdným řádkem.

B) Věděla jsem, že její otázka musí dávat smysl, ale nedokázala jsem ta slova zpracovat: „Na jaký seznam?“ Pracovnice jemně položila dlaň na moji ruku: „Chci zapsat všechny lidi, které hledáte. Postrádáte třeba nějakého příbuzného?“

C) Zavrtěla jsem hlavou. „Můžete k bratrovi přidat lidí, kolik chcete. Podívejte se, kolik je tu prázdných řádků,“ ukázala bruneta na formulář. Já jsem ale věděla, že tam není dost místa pro všechny, kteří mi chybí. Nemám totiž problém vzpomenout si, ale mám problém zapomenout.

D) „Svého bratra, Abeka Ledermana,“ jeho jméno se mi bolestí zadrhlo v hrdle. „Teď by mu bylo dvanáct. Naposled jsem ho viděla před více než třemi lety.“

E) Chvilku jsem čekala, než si mě odškrtně. „Koho byste chtěla uvést na svůj seznam jako prvního?“ Hleděla jsem na ni a ona viděla, že jsem totálně zmatená.

F) „Další,“ zavolala mohutná tmavovlasá žena z Červeného kříže. Trvalo mi skoro minutu, než jsem si uvědomila, že už je řada na mně. „Slečno,“ oslovila mě ta žena, „jak se jmenujete?“ „Žofie Ledermanová,“ představila jsem se.

*(M. Hesseová, Poslali je nalevo, upraveno)***Řešení**

- 14.1 F)
- 14.2 E)
- 14.3 B)
- 14.4 D)
- 14.5 A)
- 14.6 C)

F) „Další,“ zavolala mohutná tmavovlasá žena z Červeného kříže. Trvalo mi skoro minutu, než jsem si uvědomila, že už je řada na mně. „Slečno,“ oslovila mě ta žena, „jak se jmenujete?“ „Žofie Ledermanová,“ představila jsem se. E) Chvilku jsem čekala, než si mě odškrtně. „Koho byste chtěla uvést na svůj seznam jako prvního?“ Hleděla jsem na ni a ona viděla, že jsem totálně zmatená. B) Věděla jsem, že její otázka musí dávat smysl, ale nedokázala jsem ta slova zpracovat: „Na jaký seznam?“ Pracovnice jemně položila dlaň na moji ruku: „Chci zapsat všechny lidi, které hledáte. Postrádáte třeba nějakého příbuzného?“ D) „Svého bratra, Abeka Ledermana,“ jeho jméno se mi bolestí zadrhlo v hrdle. „Teď by mu bylo dvanáct. Naposled jsem ho viděla před více než třemi lety.“ A) Dívala jsem se, jak si žena pečlivě píše Abekovo jméno. „Ještě někdo?“ zeptala se a její pero vyčkávalo nad prázdným řádkem. C) Zavrtěla jsem hlavou. „Můžete k bratrovi přidat lidí, kolik chcete. Podívejte se, kolik je tu prázdných řádků,“ ukázala bruneta na formulář. Já jsem ale věděla, že tam není dost místa pro všechny, kteří mi chybí. Nemám totiž problém vzpomenout si, ale mám problém zapomenout.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 15

Pro všechny, kdo si v dětství hráli s jednou z nejznámějších stavebnic na světě, máme skvělý tip! Navštivte Muzeum LEGA v Kutné Hoře. Mezi vystavenými **modeli** nechybí ani věrná kopie chrámu svaté Barbory. Vedle této proslulé gotické katedrály **oběvíte** v muzeu i další cennou kutnohorskou památku. Model kostnice je složen z více než padesáti tisíc kostiček. Muzeum se ale samozřejmě pyšní i jinými exponáty.

Součástí výstavy je speciální dětský koutek, v němž se mohou vyřadit nejmenší návštěvníci. Byla by také věčná škoda, kdybyste na konci prohlídky zapomněli zamířit do prodejny s limitovanými edicemi. Některé vzácné kousky byste na jiných místech České republiky sháněli jen těžko. Obchod je zkrátka rájem pro sběratele. Zbylý čas pak můžete **ztrávit** ve venkovní části muzea. Děti zcela jistě uvítají trampolínu a skluzavku, zatímco **dospělý** si ve zdejší kavárně vychutná výtečnou kávu a ocení domácí koláče s povídky.

max. 4 body

15 Najděte ve výchozím textu čtyři slova, která jsou v něm zapsána s pravopisnou chybou, a napište je **pravopisně správně**.

(Slova запиšte bezchybně, a to ve stejném tvaru, v němž jsou užitá v textu. Za chybu je považováno jak neuvedení hledaného slova, tak zapsání jakéhokoli slova, které neodpovídá zadání. Podtržené výrazy jsou zapsány správně.)

Zdůvodnění

- Podstatné jméno *model* je ve výchozím textu rodu mužského neživotného a skloňuje se podle vzoru *hrad* (*hrady – modely*).
- Sloveso *objevit* je odvozeno od slovesa *jevit* pomocí předpony *ob-*.
- Sloveso *strávit* se píše s předponou *s-*. Správný zápis slova je třeba si pamatovat.
- Podstatné jméno *dospělý* se skloňuje podle vzoru *mladý* (*mladí – dospělí*).

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 16

Na severu leží Niflheim, svět věčné temnoty. Zde se mlhou líně plazí jedenáct jedovatých řek, které se zrodily ze stejného pramene v samém srdci všeho, ze vztekle řvoucího víru jménem Hvergelmi. Zemi ovládla krutě panující zima, celý kraj je zahalen bílým mrazivým hávem, nad nímž se převaluje zlověstně temné ovzduší. Vlající závoje mlžného oparu zakrývají oblohu.

(N. Gaiman, *Severská mytologie*, upraveno)

16 Která z následujících možností nejlépe vystihuje výchozí text?

- A) Jde o popis místa, který obsahuje jazykové prostředky ozvláštňující text, např. metafory.
- B) Jde o popis děje: tento popis obsahuje jazykové prostředky ozvláštňující text, např. metafory.
- C) Jde o popis místa, který neobsahuje žádné jazykové prostředky ozvláštňující text, např. metafory.
- D) Jde o popis děje: tento popis neobsahuje žádné jazykové prostředky ozvláštňující text, např. metafory.

Zdůvodnění

Ve výchozím textu se uplatňuje popisný postup, je zde popisováno určité místo, a to mytický svět Niflheim. V textu se vyskytují jazykové prostředky ozvláštňující děj, např. metafory (*svět věčné temnoty, kraj je zahalen bílým mrazivým hávem, vlající závoje mlžného oparu*) nebo personifikace (např. *plazí se jedenáct jedovatých řek, Zemi ovládla krutě panující zima*).

---

17 Na vynechané místo (*****) v českém ustáleném slovním spojení doplňte příslušné přídavné jméno měkké v náležitém tvaru.

Romana je přecitlivělá a všechno si bere k srdci. Zato Pavel je její přesný opak – je otrlý, nic si nepřipouští, má totiž *****) kůži.

Řešení

hroší kůži

VÝCHOZÍ TEXTY K ÚLOHÁM 18–23

TEXT 1

Sedíme u stolů v jídelně. Do místnosti vstupuje organizátor, rychle se rozhlédne po přítomných a začne vyvolávat jména: vždy po dvou z každé frakce. Nejdřív jsou na řadě ti z Neohroženosti, následují lidé z frakce Sečtělosti, pak z Mírumilovnosti a posléze z Upřímnosti. Ihned po vyslovení svého jména dotyčný odchází do zkušební místnosti. Nakonec zazní: „Z Odevzdanosti Susan Blacková a Beatrice Priorová.“

Se žaludkem staženým úzkostí vejdu do zkušebny. Uvnitř čeká žena z Neohroženosti. „Jmenuji se Tori,“ řekne a ukáže na křeslo, vedle nějž stojí jakýsi přístroj. „Posad se, Beatrice.“

Vylezu na křeslo. Tori mi na čelo připevní elektrody, další dá na své čelo a pak nás dráty propojí s přístrojem. Podá mi lahvičku s čirou tekutinou: „Vypij to.“ Navzdory určitým obavám splním její příkaz. Záhy se mi zavřou oči.

Když je po chvíli otevřeno, jsem znovu v jídelně. Na stole je kus sýra a nůž. Odměřený ženský hlas mě vyzve: „Vyber si.“ Vůbec nikoho ale nevidím.

„Na co mi **ty** věci budou?“ ptám se.

„Vyber si!“ zaječí žena.

Můj strach vystřídá zatvrzelost. Nebudu slepě plnit něčí příkaz. „Jak chceš,“ řekne hlas a věci zmizí. [1] Vzápětí vrznou dveře a ozve se výhrůžné psí vrčení. Otočím se a zjistím, že je to obrovský vlčák. Teď už chápu, proč by se mi hodil sýr. Nebo nůž. Škoda. Víím taky, že ta obluda by mě vmžiku dohonila. [2] Musím se tedy vzdát. Jak mu to ale dát najevo? [3]

Kleknou si a položím předloktí na zem. Je to ta poslední věc, co bych chtěla udělat, ale lepší možnost nemám. [4] Slyším, jak se psisko přibližuje. Pak se mého obličeje dotkne cosi mokrého. Pes mi olizuje tvář. Teď už vypadá poměrně krotce.

Vtom se proberu. Ležím v křesle ve zkušebně. „Výsledky tvé zkoušky jsou neprůkazné,“ suše konstatuje Tori.

(V. Rothová, *Divergence*, upraveno)

TEXT 2

Zpodstatnělé přídavné jméno má tvary přídavného jména, ale ve větě plní funkci podstatného jména.

- *Vědci našli neznámého brouka.* – věta obsahuje přídavné jméno *neznámý*
- *Oči se upřely na neznámého.* – věta obsahuje zpodstatnělé přídavné jméno *neznámý*

max. 2 body

18 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda jednoznačně vyplývá z TEXTU 1 (A), nebo ne (N).

	A	N
18.1 Na rozdíl od Tori patří Susan Blacková k téže frakci jako Beatrice Priorová.	☒	☐
18.2 Ve chvíli, kdy se začala vyvolávat jména, bylo v jídelně celkem deset osob.	☐	☒
18.3 Přítomnost psa v jídelně zaregistrovala Beatrice dříve zrakem než sluchem.	☐	☒
18.4 Beatrice považovala sýr i nůž za stejně potřebné, proto s výběrem váhala tak dlouho, až oba předměty zmizely.	☐	☒

Zdůvodnění

Pravdivost/nepravdivost posuzovaných tvrzení dokládají pasáže, které jsou v TEXTU 1 vyznačeny příslušnou barvou.

1 bod

19 Které z následujících tvrzení o slovech podtržených v TEXTU 1 není pravdivé?

- A) Slovo stažený je v textu užito ve významu *obtočený něčím kvůli zpevnění*.
- B) Slovo odměřený je v textu užito ve významu *chladný, rezervovaný*.
- C) Slovo vzápětí je v textu užito ve významu *v následujícím okamžiku*.
- D) Slovo poměrně je v textu užito ve významu *docela, relativně*.

Zdůvodnění

Slovo stažený je v TEXTU 1 užito ve významu *sevřený, způsobující svíravý pocit kvůli pocívaným emocím*.

1 bod

20 Na jedno z míst označených v TEXTU 1 číslicemi patří následující větný celek:

Takže bojovat nemůžu, utéct nemůžu. Kam se tento větný celek hodí nejlépe?

- A) na místo označené [1]
- B) na místo označené [2]
- C) na místo označené [3]
- D) na místo označené [4]

Zdůvodnění

Beatrice je vystavena zkoušce: v jejím úvodu si má vybrat kus sýra, nebo nůž, Beatrice si však nezvolí ani jednu z věcí. V okamžiku, kdy se v jídelně objeví obrovský vlčák, Beatrice říká: *Teď už chápu, proč by se mi hodil sýr. Nebo nůž. Škoda. Víím taky, že ta obluda by mě vmžiku dohonila*. Větný celek *Takže bojovat nemůžu, utéct nemůžu* je tedy rekapitulací její situace a patří na místo označené [2].

1 bod

21 Které z následujících tvrzení o prvním odstavci TEXTU 1 je pravdivé?

(Úlohu řešte na základě definice uvedené v TEXTU 2.)

- A) V tomto odstavci není žádné zpodstatnělé přídavné jméno.
- B) V tomto odstavci je pouze jedno zpodstatnělé přídavné jméno, a to *dotyčný*.
- C) V tomto odstavci je pouze jedno zpodstatnělé přídavné jméno, a to *přítomný*.
- D) V tomto odstavci jsou dvě zpodstatnělá přídavná jména, a to *přítomný* a *dotyčný*.

Zdůvodnění

Jak slovo *přítomný*, tak slovo *dotyčný* mají tvary přídavného jména, ale v TEXTU 1 plní funkci podstatného jména. Jde tedy o zpodstatnělá přídavná jména: *rychle se rozhlédne po přítomných (lidech); dotyčný (člověk) odchází*.

1 bod

22 Které z následujících tvrzení je pravdivé?

(Tvar *ty* je v TEXTU 1 vyznačen tučně.)

- A) Tvar *ty* je spisovný jak v TEXTU 1, tak ve větě *Obě **ty** přání mu splním*.
- B) Tvar *ty* je nespisovný jak v TEXTU 1, tak ve větě *Obě **ty** přání mu splním*.
- C) V TEXTU 1 je tvar *ty* spisovný, ale ve větě *Obě **ty** přání mu splním* je nespisovný.
- D) V TEXTU 1 je tvar *ty* nespisovný, ale ve větě *Obě **ty** přání mu splním* je spisovný.

Zdůvodnění

Tvar *ty* je v TEXTU 1 spisovný (rozvíjí podstatné jméno rodu ženského užitě v 1. pádě čísla množného – věci), ale ve větě *Obě ty přání mu splním* je nespisovný (spisovně by bylo *ta přání* – zájmeno totiž rozvíjí podstatné jméno rodu středního užitě ve 4. pádě čísla množného).

1 bod

23 Ve kterém z následujících úseků TEXTU 1 se vyskytují celkem dvě zájmena?

- A) další dá na **své** čelo
- B) vůbec **nikoho** ale nevidím
- C) vedle **nějž** stojí **jakýsi** přístroj
- D) pak **nás** dráty propojí s přístrojem

Zdůvodnění

Všechna zájmena jsou v příslušných úsecích TEXTU 1 vyznačena.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 24

lopatka	jazyk	kruh	hladina
povlak	rýč	částice	větev
háček	motýlek	dobrman	zub
příslovce	plášť	skok	strana

max. 3 body

24 Vypište z výchozího textu tři slova jednoznačná.

(Za chybu je považováno jak neuvedení hledaného slova, tak zapsání jakéhokoli slova, které neodpovídá zadání.)

Řešení

příslovce, rýč, dobrman

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 25–27

(1) Mít červenější rty toužily ženy odpradáвна. K barvení rtů původně používaly křídla brouků, rybí šupiny, rozdrčené drahokamy nebo jiné látky, z nichž některé byly i toxické.

První doložená barva na rty pochází ze Sumeru a její stáří se odhaduje na pět tisíc let. Zvýrazňování rtů bylo oblíbené i ve starověkém Egyptě. Kdyby ovšem Kleopatra, egyptská královna proslulá sytě rudými rty, žila ve středověku, patrně by skončila na hranici. Výrazně červené rty byly totiž v té době považovány za ďáblovo znamení.

Postoj k líčení se v dějinách mnohokrát změnil. V některých obdobích byly rudé rty módní hlavně mezi šlechtou, jindy byly symbolem žen lehkých mravů. V roce 1770 anglický parlament dokonce uzákonil, že manželství může být zrušeno, pokud se ženě podařilo provdat především díky používání make-upu.

(2) Moderní rtěnka, jakou znáte dnes, má kořeny ve Francii. Právě zde se na konci 19. století začaly vyrábět tuhé červené tyčinky, jimiž si ženy líčily rty. Rtěnka se ale rozšířila až díky dalšímu, tentokrát americkému vynálezu. Roku 1923 si totiž James Mason nechal patentovat praktické pouzdro s otočným dnem, což líčení rtů výrazně usnadnilo.

(www.stoplusjednicka.cz, upraveno)

max. 2 body

25 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda jednoznačně vyplývá z výchozího textu (A), nebo ne (N).

	A	N
25.1 V roce 1770 vešel v Anglii v platnost zákon, který zakazoval provdaným ženám používat make-up.	☐	☒
25.2 Původní směs určená k barvení rtů se skládala celkem ze čtyř složek, z nichž jednu tvořila křídla brouků.	☐	☒
25.3 Je prokázáno, že barva na rty se používala nejprve v Sumeru, a to už v pátém tisíciletí před naším letopočtem.	☐	☒
25.4 James Mason si nechal patentovat pouzdro s otočným dnem v jiném století, než ve kterém se ve Francii začaly vyrábět tuhé tyčinky užívané k líčení rtů.	☒	☐

Zdůvodnění

Pravdivost/nepravdivost posuzovaných tvrzení dokládají pasáže, které jsou ve výchozím textu vyznačeny příslušnou barvou.

1 bod

26 Tvrzení č. 1: V druhé části výchozího textu se vyskytuje větný celek, v němž se autor textu přímo obrací na čtenáře.

Tvrzení č. 2: V druhé části výchozího textu se autor textu snaží manipulovat se čtenáři tím, že je přesvědčuje, aby kupovali rtěnku v pouzdře s otočným dnem.

Odpovídá alespoň některé z výše uvedených tvrzení výchozímu textu?

- A) ne, žádné z těchto tvrzení
- B) ano, každé z těchto tvrzení
- C) ano, avšak pouze tvrzení č. 1
- D) ano, avšak pouze tvrzení č. 2

Zdůvodnění

- Autor výchozího textu se přímo obrací na čtenáře ve větném celku *Moderní rtěnka, jakou znáte dnes, má kořeny ve Francii.*
- V posuzované části výchozího textu (ani v jiné jeho části) autor textu nemanipuluje se čtenáři, předkládá pouze objektivní informace, k nimž nezaujímá žádný postoj: uvádí, že *rtěnka se rozšířila díky americkému vynálezu* (tj. pouzdro s otočným dnem) a že se díky němu *líčení rtů výrazně usnadnilo.*

1 bod

27 Které z následujících tvrzení o souvětí podtrženém ve výchozím textu je pravdivé?

- A) Toto souvětí se skládá ze dvou vět, první z nich vyjadřuje nějakou příčinu.
- B) Toto souvětí se skládá ze tří vět, jedna z nich vyjadřuje nějakou příčinu.
- C) Toto souvětí se skládá ze dvou vět, první z nich vyjadřuje nějakou podmínku.
- D) Toto souvětí se skládá ze tří vět, jedna z nich vyjadřuje nějakou podmínku.

Zdůvodnění

Posuzované souvětí obsahuje dvě slovesa v určitém tvaru (*kdyby žila, skončila by*), jde tedy o souvětí skládající se ze dvou vět. První věta souvětí (*Kdyby ovšem Kleopatra, egyptská královna proslulá sytě rudými rty, žila ve středověku*) je vedlejší: rozvíjí přísudek věty hlavní a specifikuje podmínku, za níž by platil obsah věty hlavní (za jaké podmínky by patrně skončila na hranici?).

1 bod

28 Která z následujících vět je zapsána pravopisně správně?

- A) Události posledních týdnů ji nemile překvapili.
- B) Malé děti si na pláži postavili několik hradů z písku.
- C) Prachovské skály navštívili minulý víkend stovky turistů.
- D) Před vysokohorskou chatou vyrostli přes noc dva sněhuláci.

Zdůvodnění

- Pokud je podmětem podstatné jméno rodu ženského v množném čísle (*události, děti, stovky*), v koncovce přičestí činného musí být *-y* (*překvapily, postavily, navštívily*). Podstatné jméno *dítě* je v jednotném čísle rodu středního a v množném čísle je rodu ženského.
- Pokud je podmětem podstatné jméno rodu mužského životného v množném čísle (*sněhuláci*), v koncovce přičestí činného musí být *-i* (*vyrostli*).

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 29

Vyzýváme občany k dodržování obou opatření ***** hygienickou stanicí. Vezměte prosím na vědomí také všechny informace ●●●● prostřednictvím SMS.

max. 2 body

29

29.1 Napište náležitý spisovný tvar slova *vydaný*, který patří na první vynechané místo (*****) ve výchozím textu.

29.2 Napište náležitý spisovný tvar slova *zaslaný*, který patří na druhé vynechané místo (●●●●) ve výchozím textu.

(Po doplnění náležitého tvaru musí být příslušný větný celek gramaticky i pravopisně správný.)

Řešení a zdůvodnění

- 29.1 **vydaných**: tvar přídavného jména *vydaný* se musí shodovat s tvarem rozvíjeného podstatného jména *opatření*, které je ve výchozím textu užito v 2. pádě čísla množného
- 29.2 **zaslané**: tvar přídavného jména *zaslaný* se musí shodovat s tvarem rozvíjeného podstatného jména *informace*, které je ve výchozím textu užito ve 4. pádě čísla množného

30 Přiřadte k jednotlivým větám (30.1–30.4) možnost (A–F), v níž je v odpovídajícím pořadí správně určen první a druhý větný člen zvýrazněný v příslušné větě.

(Žádnou možnost z nabídky A–F nelze přiřadit víckrát než jednou.)

- 30.1 Opatrně **sem** položte tu vzácnou broušenou **vázu**. _____
- 30.2 Držela jsem se **postupu** podrobně popsaného **v manuálu**. _____
- 30.3 Ztráta pasů **nám** znemožnila vysněnou cestu **za dobrodružstvím**. _____
- 30.4 Policista **pronásledující** zloděje se bezradně zastavil **na křižovatce**. _____

- A) přívlastek shodný – předmět
 B) předmět – přívlastek neshodný
 C) příslovečné určení místa – předmět
 D) předmět – příslovečné určení místa
 E) přívlastek shodný – příslovečné určení místa
 F) příslovečné určení místa – přívlastek neshodný

Řešení a zdůvodnění

- 30.1 C)
- větným členem *sem* je rozvíjeno sloveso *položte* (kam to položte? – sem) → je to příslovečné určení místa
  - větným členem *vázu* je rozvíjeno sloveso *položte* (co položte? – vázu) → je to předmět
- 30.2 D)
- větným členem *postupu* je rozvíjeno sloveso *držela jsem se* (čeho jsem se držela? – *postupu*) → je to předmět
  - větným členem *v manuálu* je rozvíjeno přídavné jméno *popsaného* (kde popsaného? – v manuálu) → je to příslovečné určení místa
- 30.3 B)
- větným členem *nám* je rozvíjeno sloveso *znemožnila* (komu znemožnila? – nám) → je to předmět
  - větným členem *za dobrodružstvím* je rozvíjeno podstatné jméno *cestu*, s nímž se však neshoduje v pádě ani v rodě → je to přívlastek neshodný
- 30.4 E)
- větným členem *pronásledující* je rozvíjeno podstatné jméno *policista*, s nímž se shoduje v pádě, čísle i rodě → je to přívlastek shodný
  - větným členem *na křižovatce* je rozvíjeno sloveso *zastavil se* (kde se zastavil? – na křižovatce) → je to příslovečné určení místa